

RODICA RAICA

THAT DAMNED RUSSIAN WOMAN/BLESTEMATA DE RUSOaicĂ

În multitudinea imposibil de cuprins a aparițiilor literare interesante, sunt scriitorii care manifestă o sinceră plăcere a utilizării tehnicilor marketingului, devenind cunoscuți în interval de timp uimitor de scurt. Pe de altă parte, există autori reticenți la «arta marketingului», care, în ciuda unor ani de mare prolificitate, au o timiditate înnăscută în a-și face cunoscute operele lor și așteaptă în tăcere ca ele să fie descoperite în timp. Adi Travadi este una dintre aceste creatoare care speră să fie descoperite treptat, atât de criticii literari cât și de cititorii care au trăit vremurile tulburi ale comunismului. Scriitoarea a trăit o experiență literară bogată ca poetă, dar și ca autoare a șapte opere epice, printre care țin să menționez: “Blestemanta de rusoaică”, 2001, « Mirajul iubirii » publicat în 2003, “Răscrucea” și “Homo tranzitus”, 2006.

Tipărit în original, la Editura “Semne”, din București, în 2008, sub titlul “În vârtoarea vremurilor”, romanul scriitoarei Adi Travadi a fost recent tradus de Vera Maria Neagu și publicat la Virgo e Books Publishing, New York, 2021, sub titlul “That damned Russian woman”. Într-un univers deschis, în care informația, arta, cultura circulă nestingherite, pentru cititorii cunoscători ai mai multor limbi, traducerea în limba engleză a acestui roman dă posibilitatea tuturor anglofililor să descopere o lume mai puțin cunoscută celor care nu au trăit în “țarcul” comunist, din timpul « domniei » lui Ceaușescu.

După ce Adi Travadi a părăsit țara natală, Rusia, în anii deplinei maturități, spre a se stabili la București, însușirea limbii române a devenit pentru ea mai mult decât un obiectiv practic, în vederea comunicării familiare, ci chiar o profesiune de credință. După ce a studiat cu tenacitate limba română din operele clasicilor, ea a ajuns să scrie mai multe romane în limba lui Rebreanu, cu măiestria și talentul celor născuți în România. Nici o clipă, parcurgând romanele sale, nu ai sentimentul că limba română nu este limba ei nativă.

Traducerea titlului în « That damned Russian woman » “Blestemata de Rusoaică”, pune în prim plan unicitatea caracterului protagonistei, individualitatea ei, caracterizarea ca “blestemată” având conotația de:

impenetrabilă, obstinată, imposibil de stăpânit, dar în același timp, adjectivul îi revelează Ritei calități unice, puternice, care o ridică deasupra tuturor. «A naibii femeie !» e un elogiu adus femeilor desăvârșite în calitățile lor.

Rita, personajul principal al romanului, « rățușca cea urâtă », nedorită de tatăl ei, care sperase ca al doilea copil să fie băiat, a crescut în umbra surorii, Marina, de o frumusețe desăvârșită, admirată de toată lumea, răsfățată nu numai de toți membrii familiei cât și de străini. Cu timpul, Rita devine “lebăda plină de șarm și sensibilitate”, o împletire “a răzvrătirii și supunerii”, trăsături care o definesc de-a lungul unui destin dramatic, tracasat, spectaculos, într-o eternă căutare a armoniei și a unei profunde înțelegeri a existenței umane.

În ciuda excepționalelor sale abilități intelectuale, care îi permiteau să urmeze orice universitate de prestigiu din Moscova, Rita se înscrie la Facultatea de Geologie, spre marea dezamăgire a părinților.

Veșnic dornică de senzații tari și de trăiri limită, alături de Liudca, colega ei de cameră, Rita trăiește plener anii de formare, trecând prin numeroase aventuri în care se luptă cu dorința de a fi adulată, așa cum recunoaște când afirmă: « îmi place să fiu curtată, dar în fond sunt rece și lucidă » (p. 177). Ea își manifestă dorința de a călători liberă, cu autostopul, prin Caucaz, prin Crimeea. Nu lipsesc nici experiențele tragice, ca tentative de viol, care o marchează profund.

Tipologic vorbind, Adi Travadi creează un personaj mai rar întâlnit în literatura română contemporană. Căsătoria cu un student român, Dan, o aduce pe Rita pe un tărâm străin, dar puterea ei de adaptare, amabilitatea cu cei din jur în familie și la serviciu, puterea de muncă și profesionalismul îi fac tranziția și « adopțiunea » relativ fluide. Definindu-și condiția, ea conchide: « sunt un om al planetei, ea este țarcul meu ». Așa obișnuia Rita să îi răspundă mamei, Tania, care își dorea fata reîntoarsă acasă. Dan, care își găsisse un post de inginer la Ministerul Transporturilor, o aduce pe Rita într-o Românie efervescentă, în care se producea trecerea forțată la industrializare, cu schimbări radicale pe plan economic, social și politic. Ea descoperă o lume într-o continuă transformare, unde se ridică uzine, fabrici, cartiere noi muncitorești, baraje. Oamenii aveau inițial speranțe în Ceaușescu până când, cu pași rapizi, populația a început să înțeleagă prețul imens pe care îl avea de plătit pentru împlinirea visurilor «mărețului conducător». Penuria alimentară, cozile infernale la alimentele de bază, imposibilitatea de a găsi medicamentele necesare în farmacii sau spitale, crizele de energie electrică și căldura cu precădere în anotimpul de iarnă,

generau în toată țara o luptă continuă de subzistență, în care erau privilegiați cei din protipendada politică, ei trâmbițând epoca de aur a piramidei sociale.

După repetate căsătorii, toate nereușite, Rita, în ciuda eforturilor pe care le depune în relațiile conjugale, se vede nevoită să renunțe la idealul mariajului și descoperă bucuria dată de refugiul în arta picturii. « Rita nu dorea decât să fie suverană prin tablourile sale », arta devenind refugiul care îi schimba destinul și care o ajuta să accepte lipsa zilnică a copilului ei, preluat cu forța de Dan. Atașamentul față de băiat este extrem de profund și, în urma pierderii lui în mod tragic, Rita nu mai are resursele de a-și continua viața, în ciuda sprijinului necondiționat al lui Ștefan.

Personajele romanului, bine conturate, sunt surprinse în diverse ipostaze și descrise cu o mare profunzime analitică, scriitoarea fiind înzestrată cu o deosebită sensibilitate și cu un simț psihologic natural. Ea dovedește o surprinzătoare puterea de disecare și redare în cuvinte a unor sentimente și trăiri atât de variate, abilitate atestată și în romanul “Răscrucea”.

Stilul captivant al scrisului romancierei face ca lectura să devină o plăcere ce nu se dorește întreruptă până la finalul cărții și lasă o puternică amprentă asupra cititorului.

Traducerea se pare că este efectuată printr-o aplicație; ca urmare, ea este uneori mai greoaie, mai departe de spiritul limbii literare. Alteori, traducătoarea reușește să surprindă înțelesul mai profund, autentic al întregului context, dând frazelor sensul exprimat cu atât talent de autoare în forma originală a romanului.